

Jolsvai András

Etele (vissza) tér

Mielőtt belemerülnék a Nemzeti Múzeum kurrens kiállításának elemzésébe, a bemutató kapcsán (mentén, okán, apropóján) engedjenek meg nekem egy laza eszme-futamot az emberek közötti értékrendről. Elméláztak már

azon, hogy mi, emberek az őseink közül kiket tartunk igazán az emlékezetünkre érdemeseknek? Bármennyire kesernyésen hangozzék is, azokat, akik egységnyi idő alatt a legtöbb pusztítást okozták nekünk. (Igaz, ez a nekünk jelenidőben mindig nekiknek látszik, de azért kellő távolságból csak megállapítható, hogy az a nekik is mi vagyunk.) Bizony, bizony, az emberi emlékezet nem őrizte meg annak a nevét, aki feltalálta a tüzet, a levest, a cipőt, a meleg ruhát, aki rájött, hogy a krumplinak a gyökerét kell enni, a kávé termését forralni kell, de nagyon is őrzi mindazokét, akik ezreket és

ezreket gyilkoltak le, nem kímélve se asszonyt, se gyermeket, akik rabigába hajtottak milliókat, hogy aztán a hatalmas birodalom, melyet összebarkácsoltak vérrel, verítékkal és könnyekkel, egyetlen pillanat alatt semmivé legyen. Igen, igen, az emberiség, mióta csak az eszét tudja (pontosabban mióta elvesztette

Törökországban – és Szigetváron –,

Merthogy Attila-kiállítás van a Nemzeti Múzeumban, nagyszabású és széleskörű, és minden tekintetben figyelemre méltó. Látszik, hogy volt rá elég pénz. (Ami mostanában – hadd javítsam ezt, reménykedve, eddigre – igazán ritka jelenség.) Biztos vagyok benne, hogy nem a muzeológus szakemberek olthatatlan vágya volt meg-

az eszét), különböző színű dresszekben írtja egymást fajra, nemre és felekezetre való tekintettel, és nagy becsben tart mindenkit, aki ebben az irtásban élen jár. Dzsingisz kánnak emeletnyi szobra van Mongólia fővárosában, Szulejmánnak

Nagy Sándornak Macedóniában, Napoleonnak szerte Franciaországban, és sorolhatnánk. (Lehel tér és Bulcsú utca, mondom en passant.) Na, ennyit bemelegítésül.

is nagyon erősen kitapintható a Nemzeti Múzeumban – Magyarországon igazi aknamezón jár, aki ehhez a kérdéshez kíván hozzászólni. Merthogy itt két kibékíthetetlen szemlélet áll egymással szemben. Az egyik szerint mi magyarok, Attila fejedelem egyenesági leszármazottjai

rendezni ezt a tárlatot, hanem a javaslat a pénzzel együtt valahonnan a politika felsőbb rétegeiből érkezett. Onnan, ahol él még az ősi virtus tisztelete, ahol halinába kötik a mobiltelefont, és rovásírással jegyzik fel az akciós árakat a Lidlben, ahol a konzerv székelykáposztához letölthető székely himnusz is jár és Csaba királyfi lombkoronasétányon lovagol a csillag-ösvény helyett. Ahol tehát él magyar, áll Buda még.

Nem mintha ne lehetne Attiláról pompás kiállítást rendezni: bizonyos értelemben ez is történt itt. Csakhogy – és ez

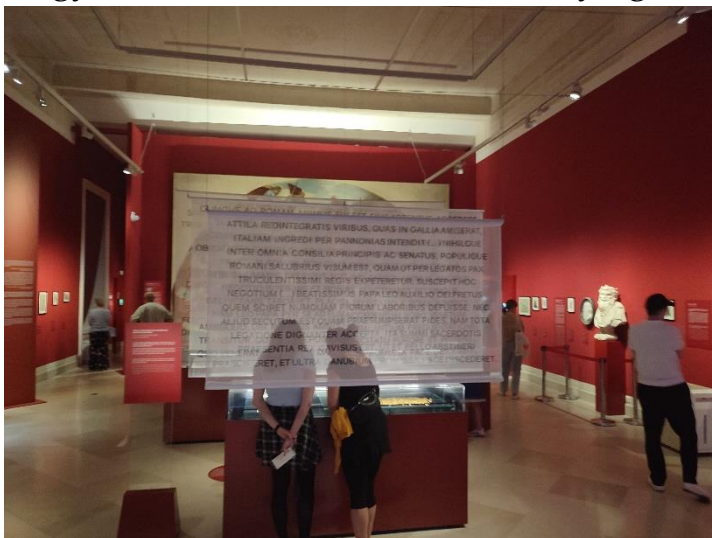
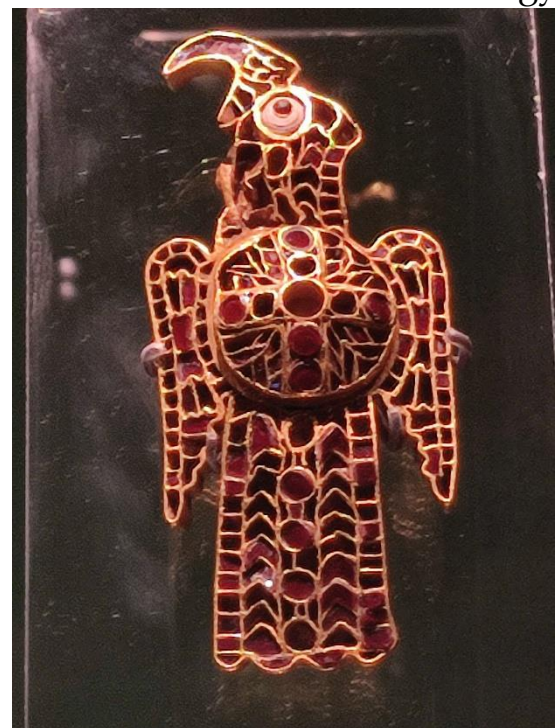

vagyunk, büszke hunok tehát, akik egyszer már itt jártak – négyszázötven táján – a Kárpát-medencében, így hát az un. honfoglalás voltaképpen hunfoglalás vagy hunvisszafoglalás volt, csak azt vettük el, ami nekünk járt. (Ezt is kedvelem nagyon, ezt az ősi grundszemléletet, hogy mi voltunk itt előbb. Ha ezt komolyan lehetne venni, akkor ehhez az avaroknak, a keltáknak, a gepidáknak meg a többieknek is volna néhány szavuk, a neandervölgyiekről már nem is beszélve.) A másik felfogás hívei – a sok derék finnugrász – tudománytalan köd-évésnek tartják az egész hun halandzsát,

(Priszkosz rétor), az ő szavait variálják az utódok évszázadok óta. Attiláról ma sem tudni, mikor született, hogyan halt meg, hová temették (pedig keresik, keressük, megállás nélkül), kik voltak a leszármazottjai, meg ilyenek. S hogy valóban volt-e valami vérségi kapcsolat az egykori hunok és magyarok között, azt is a jövő tudományának (genetika?) kell majd eldöntenie. (Az AI persze már tudja, de hülye lenne elárulni.) De nem mindegy, most őszintén? Lágyabb lesz a kenyérünk attól vagy gyakrabban jár az ötös busz, ha egyszer feketén-fehéren kiderül, hogy Huba vezér ereiben tényleg

és nem engednek a negyvennyolcból. A valóság (vagy mi) pedig az, hogy máig több itt a kérdőjel, mint a pont. Az egész hunságról (renségről) meglepően keveset tudunk ma is. Egy árva hun szó, annyi nem maradt fenn, sem az, hogy miféle népségek alkották a birodalmat. Tárgyak alig, korabeli tudósítás mindössze egy

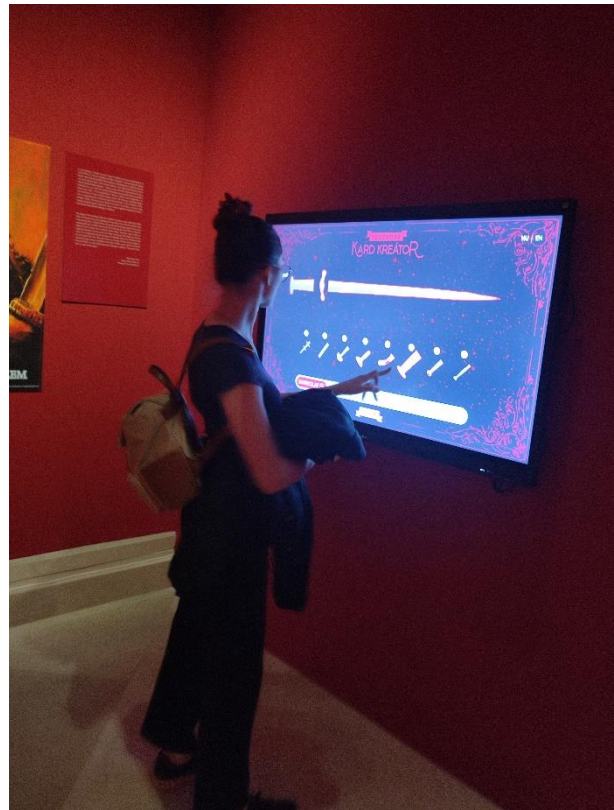

Bendegúznak vére folyt? Mert hogy a mai magyaroknak genetikailag már semmi közük nincs (jó, alig van közük) a vereckei migránsokhoz, az nyilvánvaló.

Gondolom, e kiállítás rendezői (főkurátor: Varga Benedek, kurátorok: dr. Szenthe Gergely, dr. Serfőző Szabolcs, Szerdahelyi Orsolya, dr. Sóti Lajos, dr.

Bicskei Éva) szívesen elkerülték volna a téma teremtette csapdákat, de hát nem tehették. Így aztán adtak egyet az ultizóknak, egyet a betlizőknek. Van székely himnusz meg Demokrata-címlap, de van némi ellentartás is: kételyek, kérdések. Vannak továbbá korabeli tárgyak, melyeknek kevés közül van a hunokhoz, de szépek. Aztán, amint lehet, a rendezők áttérnek az emlékezetpolitikára: igazán gazdag anyagból válogatnak. Attila legendája ugyanis hihetetlenül mély nyomokat hagyott az utókorban, Nyugat-Európától Amerikáig és vissza. Mi nemzetépítő buzgal-munkban őskirályunknak választottuk tizenkilencedik századi iro-dalmi alkotásainkban – ahogy a törökök is – az európaiak isten osto-rának nevezték ki, akit büntetésül küldött rájuk az ég, Amerikában a férfierő szimbóluma és a testépítés úttörője. És filmek, könyvek, kép-regények főszereplője máig, és ragasztótól a bozótvágóig rengeteg dolgot neveztek el róla.

Egyszóval élt, él és élni fog, még akkor is, amikor már senki sem tudja, hun volt, hun nem volt.

Fotó: Tanyi Adrienne